

Evropski puls

Elektronski mjesečnik za evropske integracije - broj 83, avgust 2012.

TEMA BROJA

Kakvu je ulogu Vlada namijenila civilnom sektoru u pregovorima sa EU

intervju

Bivša ministarka evropskih integracija,
prof dr Gordana Đurović

analiza

Kako vlast zaboravi na evropska
pravila igre kad se raspišu izbori

region

Da li je Slovenija, kao ekonomski i
politički uzor za ostatak Balkana,
pred banrotom

Uvodnik:

Od Brisela do Londona

Vladan Žugić

Možete li da zamislite da, u nekoj članici EU, tužilaštvo, policija i uprava, direkcija, ili kako kod da se zove, za sprječavanje pranja novca izdaju zajedničko saopštenje u kojem će, bez ikakve istrage, prstom uperiti na neku grupu da je prekršila zakon, zaboravljajući na prezumpciju nevinosti na koju su se prethodno nebrojeno puta pozivali kada je civilni sektor ili opozicija ukazivala na navodne nezakonitosti državnih funkcionera? Možete li zamisliti da, u nekoj članici EU, ove tri institucije optuže 19 članova parlamentarnog Anketnog i Odbora za bezbjednost i odbranu za iznošenje tajnih podataka (iz afere "Telekom"), a da pri tom ne posumnjaju i sprovedu istragu u svojim redovima? Afera "listinzi" je posljednji dokaz da su i ranije iz te tri institucije, plus Agencije za nacionalnu bezbjednost (ANB), i te kako curili tajni podaci. Možete li zamisliti da, u nekoj članici EU, tužilaštvo, policija i uprava za sprječavanje pranja novca zaprijeti najvišoj zakonodavnoj vlasti da će njenim odborima selektivno dostavljati tajne podatke, iako u Zakonu o parlamentarnoj istrazi jasno piše da su svi državni organi dužni da Odboru za bezbjednost i odbranu dostave sve tražene podatke iz djelokruga njihove nadležnosti? I to će, kako navedoše u saopštenju, uraditi "u skladu sa evropskim standardima i praksom". Da li su poslanici stvarno medijima dostavili tajne podatke, da li opozicija politizuje aferu "Telekom", da li će se ovim slučajem baviti i treći državni tužilac pošto Vesna Medenica i Ranka Čarapić, namjerno ili ne, nijesu kadre da od 2005. procesiraju one za koje se tvrdi da su korumpirani, da li će trag odvesti do državnih funkcionera i sestre "najvišeg državnog zvaničnika"... U ovom trenutku su to hipotetička i manje značajna pitanja. Slučaj "Telekom" je ušao u zvanična dokumenta evropskih institucija i činjenica je da će EK i članice ubuduće pomno pratiti dalja dešavanja, sve do konačnog ishoda. Ono što zabrinjava u trenutku kada se čekaju rezultati skrininga za 23. i 24. poglavlje su (ne)znanje u policiji, tužilaštvu i Upravi za sprječavanja pranja novca i nedostatak svijesti da upravo poslanicima polažu račune za svoj rad i da upravo oni, efikasnim akcijama, treba da dokaži da niko nije kriv, dok se ne dokaže suprotno.

Kalendar

01. avgust **Čeka se evropski revizor** / Ministarstvo finansija prosljedilo je Generalnom direktoratu za proširenje EU dokumentaciju za dobijanje akreditacije za buduće samostalno programiranje i primjenu IPA komponenti koje se odnose na podršku tranziciji i jačanju instituciju, i na prekograničnu saradnju. "Tako su stvoreni uslovi za dolazak revizora EK i procjenu uspostavljenog finansijskog sistema kontrole i upravljanja predpristupnim fondovima EU. Revizor će, kako je saopšteno, procijeniti uspostavljeni institucionalni i pravni okvir i odlučiti o prenošenju odgovornosti sa EK na crnogorske institucije.
06. avgust **Pejović "cilja" na 2018. ili 2020.** / Glavni pregovarač Aleksandar-Andrija Pejović izrazio nadu da će Crna Gora postati dio evropskog bloka u ovoj deceniji, kako bi bila spremna za narednu finansijsku perspektivu, počev od 2021. godine. Pejović je u razgovoru za „EUinsajd“ kazao da je nezahvalno dati bilo kakve konkretnije prognoze. "Kada prođemo kroz sve pravne tekovine i vidimo sve neophodne institucije i recimo, čak i projekte, praktične projekte, moći ćemo da kažemo „možemo završiti do 2018. ili 2020. godine“, rekao Pejović.
13. avgust **Sve više ilegalnih imigranata** / U zadnjih nekoliko godina Crna Gora je postala bitna prolazna stanica za ilegalne imigrante iz Azije i Afrike koji pokušavaju da dođu do EU. Zbog toga je Crna Gora pod sve većim pritiskom Brisela, objavio je Dojče Vele. Prema tom radiju, ilegalni imigranti koji su nedavno uhvaćeni u Sloveniji kažu da su za prolazak kroz Crnu Goru platili "oko 200 EUR po osobi, plus naknada troškova". Prema službenim podacima, 419 osoba je zatražilo azil u prvjoj polovini ove godine, što je duplo više nego tokom cijele prethodne godine.
31. avgust **Riješite pitanje fabrika koje žive na infuziju** / Jedno od na težih poglavlja u procesu pristupanja EU Crnoj Gori će, osim pravosuđa, biti i poljoprivreda, koja mora biti bez subvencija, kazao poslanik Evropskog parlamenta Jelko Kacin. Na sjednici Upravnog odbora Unije poslodavaca kazao da poljoprivreda mora biti "apsolutno isplativa" i da ona "na dugi rok neće moći biti folklor i način života nego je i to ekonomija". U crnogorskoj ekonomiji, kazao je Kacin, ima dosta inercije u nekim fabrikama koje, kako je naveo, odavno žive od infuzije. "Te fabrike su klinički mrtve iz nekih socijalnih, istorijskih ili drugih razloga i zato moramo doći do spoznaje da li je pametno oživljavati nekoga ko već 25 godina nema šanse da preživi", ocijenio Kacin

Proširenje – dio genetskog koda EU

Stefan Fule

Autor je evropski komesar za proširenje

Uprkos krizi u Evropskoj uniji, devet evropskih zemalja još uvijek želi da se pridruži Uniji. Lično, to vidim kao najbolji dokaz njihovog povjerenja u EU. Važno je i naglasiti koliko su ove zemlje napredovale u procesu proširenja. Srbija, koja je nedavno postala kandidat, i Crna Gora, sa kojom smo započeli pregovore početkom ljeta, su najbolji primjeri. Objašnjenje je veoma jednostavno: ovdje se radi o organizaciji za koju je proširenje praktično dio genetskog koda.

Podsjetimo se početaka Unije – u početku je to bila samo šačica država koja je vremenom porasla. Osnova ove priče nije samo u produbljivanju integracija, već i u proširenju. Jednom riječju, EU samo nastavlja svoj prirodni razvojni proces. Sa druge strane, treba priznati i da je proces proširenja malo usporio i da zahtijeva više napora i kreativnosti. Takođe, mislim da nećemo ništa postići ako zaboravimo na proširenje i na susjede i posvetimo se samo svojim unutrašnjim problemima, koliko god ozbiljni oni bili. To bi bila ogromna greška i EU bi je mogla skupo platiti. Proširenja uvijek donose pozitivne vijesti.

Posvećenost svih devet zemalja da se pridruže EU je ista, ali treba imati na umu da je u vrijeme krize mnogo teže sprovesti reforme. Ono što ja smatram najznačajnijim je da među zemljama kandidatima nema zamora od reformi kao što nema zamora od proširenja među državama članicama, kako insistiraju neki mediji. Crna Gora je najbolji primjer za to.

Sa druge strane, istina je da u pozadini čitavog procesa leži veliki napor od strane Komisije. Moramo da budemo kreativni i prevazilazimo prepreke koje se javljaju kao posljedica teškog ekonomskog stanja u EU. Naš je cilj i da zemljama kandidatima pružimo što je moguće više podrške u sprovođenju reformi. Najbolji primjer je promjena u pristupu poglavljima 23 i 24 koji pokrivaju oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, i predstavljaju osnovni instrument u transformaciji društva iz autokratije u razvijenu demokratiju, a obuhvataju ključne principe na kojima počiva EU. Glavna ideja je da će ova po-

glavlja od sada biti otvarana na samom početku progovora i zatvarana na samom kraju. To nam omogućava da aktivno učestvujemo u tranziciji ka funkcionalnoj demokratiji tokom čitavog procesa pregovora. Na kraju krajeva, cilj Unije nije da prođe što više poglavlja u što kraćem roku, već da, kroz Komisiju, osigura da promjene u ovim oblastima puste korijen i donesu konkretna poboljšanja za građane.

Crna Gora je prva zemlja sa kojom ćemo pokušati ovakav pristup. U slučaju Hrvatske, poglavlje 23 je otvoreno među posljednjima i na njemu se radilo jedva godinu dana. Sjetimo se samo da se u slučaju Turske još nijesu stekli uslovi da se otvori ovo poglavlje što po mom mišljenju usporava čitav pregovarački proces.

Otvaranje pregovora sa Crnom Gorom je veoma važan signal, obzirom da smo tek nedavno zaključili pregovore sa Hrvatskom a već otvaramo pregovore sa novom zemljom kandidatom. To je veoma bitno za Balkan. Uspješan završetak pregovora sa Hrvatskom daje kredibilitet čitavom procesu jer pokazuje da se za deset godina pregovora jako mnogo toga promijenilo u Hrvatskoj. To je važno i za države članice jer mogu da vide da zemlje kandidati uspješno ispunjavaju svoj dio obaveza. Tako i sama EU odrađuje svoj „domaći zadatak“..

Izvor: djelovi intervjua za *euractiv.com*

Kakvu je ulogu Vlada namijenila civilnom sektoru u pregovorima Crne Gore sa EU

Maska se brzo skida

Damir Nikočević

Iako je glavni pregovarač Crne Gore sa Evropskom unijom **Aleksandar Andrija Pejović** prije nekoliko mjeseci kazao da je u pregovorima Crne Gore sa Evropskom unijom potrebno iskoristiti kapacitete kojima raspolaže civilni sektor i dogovorio sa ključnim akterima civilnog sektora da se u radnim grupama nađu oni njihovi predstavnici koji će biti delegirani na osnovu stručnih referenci, u praksi stvari ne idu glatko. Zapravo, sa pravom se može postaviti pitanje da li je kabinet **Igora Lukšića** iskreno pozvao civilni sektor da se uključi u proces pregovora ili Vlada namjerava da NVO, sindikatima, poslodavcima,... u ovom zahtjevnom procesu dodijeli ulogu pukog ukrasa za domaću javnost i Brisel.

U iskrenost vladinih namjera moglo se posumnjati odmah nakon što je objelodanila namjeru da u pregovore uključi civilni sektor zbog navoda dijela zvaničnika da je Crna Gora prva država koja će u pregovore sa EU uključiti civilni sektor. Dokaz da to nije tačno je samo primjer sastava radnih grupa u Hrvatskoj.

Gordan Bosanac iz hrvatskog Centra za mirovne studije kaže da su predstavnici civilnog sektora u Hrvatskoj bili uključeni u širim radnim grupama za pripremu pregovora koje, prema njegovim riječima, nijesu toliko uticajne i koje suštinski ne učestvuju pregovorima. „Vlada Hrvatske je odlučila da pregovori budu tajni. Takođe, civilni sektor nije bio prisutan u svim radnim grupama za pripremu pregovora već samo u nekim. Tako, primjera radi, u poglavlju koje se pokazalo ključnim – Poglavlju 23 – pravosuđe i temeljna ljudska prava, čak ni u pripremi pregovora nije bilo civilnog društva.“, priča o hrvatskom iskustvu Bosanac. On je kazao da članovima radnih grupa mora biti plaćen angažman. „Taj novac mora postati dio njihove plate za koju rade u NVO-ima. Nijesam za da to bude ekstra honorar jer ako se radi

Ana Novaković (CRNVO): „Smatram da je vrijeme koje članovi radnih grupa provode na sastancima, i rad i trud koji ulažu nakon radnog vremena i tokom vikenda, kako bi radna grupa obavila svoje zadatke, apsolutno vrijedan nadoknade. To je kada govorimo o idealnom stanju i idealnoj Vladi. Kako u praksi nemamo ni idealno stanje, a o idealnoj Vladi da ne govorim, o ovoj temi gotovo se i ne razmišlja. Ono što je sigurno jeste da pitanje nadoknada nije ni na listi motiva koji su moje kolege iz CRNVO-a i mene ponukali da se prijavimo za ovaj posao.“

Gordan Bosanac (Centar za mirovne studije – Hrvatska): „Naše iskustvo govori da je ključan monitoring toka pregovora. Vanjski monitoring možda je čak i važniji od samog učestvovanja u pregovorima.“

unutar NVO radnog vremena taj novac mora biti uplaćen organizacijama da mogu isplatiti plate svojim članovima koji rade na ovoj temi. U suprotnom, radi se o čistoj diskriminaciji“, kaže Bosanac. Upravo je finansijski aspekt jedan zbog kojeg aktivisti civilnog sektora smatraju da su smješteni u neravnopravan položaj sa predstavnicima Vlade. Odluka Vlade, odnosno Ministarstva vanjskih poslova na screening-u u Briselu upravo je izazvala kritiku dijela javnosti. Glavni argument civilnog sektora u pomenutom slučaju bio je da njihovi predstavnici rade posao u interesu države, ocjenjujući da ovakvom odlukom Vlada pokušava da smanji uticaj civilnog sektora na pregovarački proces. Prema pravilniku koji je usvojila Vlada, članovima radnih grupa troškove će pokrивati institucija iz koje dolaze. Dosadašnja praksa državnih

organa pokazuje da vrlo rado i obilato plaćaju službena putovanja svojih zaposlenika o trošku poreskih obveznika.

Izvršna direktorka Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) Ana Novaković taj potez smatra „neprofesionalnim, poraznim i pomalo tužnim“. Dodala je da „Vlada nije bila spremna za suštinsko uključivanje predstavnika civilnog društva i vrlo je loše postavila elementarnu logistiku za rad radnih grupa“, ističući da je jako dobro što su predstavnici sektora odoljeli pritiscima i savjetima da napuste radne grupe zbog ovog propusta.

Dnevni list „Vijesti“ nedavno je objavio da pojedinim predstavnicima civilnog sektora u radnoj grupama 25 (Nauka i istraživanje) i 26 (Obrazovanje i kultura) nijesu stizali pozivi na pripremne sastanke, te da je predloženo da potraže donatora koji će financirati njihov angažman i put. To je pobudilo namjere dijela civilnog sektora da napusti radne grupe za pregovore sa EU. Osuđujući postupak u radnoj grupi za poglavlje 25, Ana Novaković je kazala: „Ukoliko se takva praksa nastavi, potpuno je logično i za očekivati da obrazovani ljudi, priznati u naučnom svijetu, odluče da napuste radne timove i svoje znanje i vrijeme usmjere na druga mjesta.“

Boris Marić, pravni savjetnik Centra za građansko obrazovanje, kaže da je takav potez „radikaln, ali ako se desi biće opravdan“. „Već smo naveli niz razloga i činjenicu da je rad radnih grupa u dobrom dijelu vrlo haotičan. Određeni doprinos kroz participaciju predstavnika NVO-a u radnim grupama 23 i 24 jeste dat, ali je činjenica da postoje brojni propusti i pokušaj da se ograniči mogućnost djelovanja predstavnika NVO-a, prvenstveno u dijelu javnosti rada“, kaže Marić. Osim neplaćanja putnih troškova, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija je donijelo odluku da predstavnici NVO u radnim grupama sa EU ne mogu da komentarišu za medije dokumenta i rasprave koje se vode unutar radnih grupa.

Novakovićeva smatra da je položaj civilnog sektora u radnoj grupi vrlo specifičan: „Lično, do sada nijesam osjetila da sam u neravnopravnom položaju u odnosu na bilo kojeg predstavnika Vlade. Naprotiv, na sjednicama imam slobodu da kažem i predložim sve što mislim, bez prethodnog konsultovanja i dobijanja odobrenja od bilo koga.“

Na drugoj strani, Boris Marić ističe da predstavnici nevladinog sektora nemaju ravnopravan status u radnim grupama sa predstavnicima vlasti. „Postoje vjerovatno brojni uzroci zašto je to tako, ali neki su ipak primarni. Prvo pregovarački tim u čijem sastavu su radne grupe nema svoj budžet, već se svaka institucija stara o troškovima svog predstavnika u radnoj grupi, što je osnova za uspostavljanje cijelog niza različitih kriterijuma gdje predstavnici NVO-a ostaju van i treba da pokušaju naći donatora za eventualne troškove koje bi imali zbog participacije u radnim grupama,“ istakao je Marić.

Bosanac ukazuje da je monitoring pregovora ključan. „Naši pregovori su bili u potpunosti zatvoreni – ali kada smo sistemski krenuli u monitoring procesa raznim kanalima shvatili smo da uticaj NVO-a može biti značajan upravo u raskrinkavanju friziranih izvještaja i stvaranju što realnije slike stanja u zemlji i

Boris Marić (Centar za građansko obrazovanje): „Ne samo da treba unaprijediti participaciju predstavnika NVO sektora već taj krug treba proširiti i na druge društvene subjekte, kao što su sindikati, predstavnici poslodavaca, studenata, poljoprivrednika, Skupštine Crne Gore.“

upozoravanje na one potrebe unaprjeđivanja sisema koji nekako se ne nađu u samim pregovorima ili ih Vlada pokušava namjerno izbjeći», kazao je Bosanac.

Na pitanje da prokomentarišu činjenicu da su predstavnici NVO sektora morali da potpisuju izjave o tajnosti podataka, Novakovićeva kaže: „Izjave koje su date na potpisivanje nijesu sadržale nijednu obavezu koja je van okvira domaće legislative u oblasti zaštite tajnih podataka. Takođe, niko nije bio primoran da je potpiše. Ukoliko je nešto u skladu sa zakonom, smatram da to treba poštovati, posebno ako dolazite iz NVO sektora koji zagovara poštovanje normi. Druga je tema koliko je naša legislativa u toj oblasti kvalitetna.“

Boris Marić smatra da je potpisivanje izjava o tajnosti podataka „potpuno nepotrebno i neusklađeno sa zakonom“ i dodaje da „tajnost mora biti vezana za konkretne dokumente i informacije, a nikako za cjelokupan rad radnih grupa. Proces mora biti maksimalno otvoren, jer u EU ulazi država Crna Gora, a ne Vlada Crne Gore.“ U pregovorima Republike Hrvatske sa EU, Bosanac laže da je sve bilo jasno – „čim su pregovori tajni, pregovarači su zakonski bili dužni čuvati tajnost pregovora.“ Novaković na kraju podsjeća da civilni sektor već deceniju obavlja najznačajniji dio posla u ovom kontekstu evropskih integracija, te da su nevladine organizacije, a ne Vlada, isticale značaj zabrane diskriminacije, podsticale građanski aktivizam, ukazivale na korupciju i ostale anomalije u društvu.

Kako vlast zaboravi na evropska pravila igre kad se raspišu izbori

Pusti EU, treba završiti posao

Neđeljko Rudović

Crna Gora, nakon što je Hrvatska završila posao, najbrže napreduje ka EU, ali kada dođe vrijeme za očuvanje vlasti onda se evropska pravila najvidljivije i najbrutalnije krše. Brojni su primjeri u zadnjih nekoliko godina, od kada je priča o ulasku u EU aktuelna, da crnogorska vlast kozmetičke promjene pokušava da predstavi kao sprovođenje uslova za pristupanje Uniji, s tim što farsično pretvaranje da se evropska pravila igre istinski uvažavaju uoči izbora zakazanih za 14. oktobar doživljava svoj vrhunac. Crnogorski mediji su objavili serijal tekstova o tome kako lokalne saouprave, iako već prenatrpane, zapošljavaju pripravnike i nove službenike, isto se odnosi i na državna preduzeća i javne ustanove, poput Kliničkog centra. Uslov za posao je ili članstvo u vladajućoj stranci ili obavezivanje na podršku istoj. Konkursi se objavljuju samo na oglasnim tablama opština, a neki od njih traju jedan dan. Iako je jasno o čemu se radi, bilo je interesantno posmatrati DPS funkcionere kako smišljaju groteskna objašnjenja, a neki su praksu koja vrijeđa zdrav razum pokušali da objasne sasvim ozbiljno. „Povećan nam je obim posla“, izjavio je gradonačelnik Nikšića **Nebojša Radojičić**. Nikšić, prema analizama nevladinih organizacija, ima makar trećinu viška zaposljenih u administraciji.

Znajući za ovu praksu uoči svakih izbora u posljednjoj deceniji, opozicija je izdjestvovala prije nepunu godinu da se u Zakonu o finansiranju političkih partija nađu i odredbe koje treba da spriječe DPS-SDP koaliciju da oholo zloupotrebljava pozicije vlasti. Tako u tom zakonu piše da je zabranjeno korištenje službenih automobila u kampanii i „zapošljavanje i angažovanje zaposljenih lica“. Ovo se odnosi na službenike i ostale koji rade u državnim i organima lokalne samouprave, javnim preduzećima, javnim ustanovama i državnim fondovima i to u periodu od raspisivanja do dana održavanja izbora. Kako se u Crnoj Gori poštuje Zakon o finansiranju političkih partija, tako se poštuju i svi ostali koji i najmanje zadiru u ono što vladajuća partija misli da joj pripada da bi sačuvala pozicije.

Zloupotreba službenih automobila i novca građana Crne Gore za potrebe vladajućih partija je posebna priča i toliko raširena da su iz nevladinog sektora saopštili da se više neće baviti njenim praćenjem jer njihovi dosadašnji naponi na tom planu nijesu ama baš nekoliko doprinijeli da se vlast urazumi i počne da se odgovornije odnosi prema javnim resursima. „Trebalo je, dakle, donijeti Zakon kao dekor i istovremeno zadovoljiti otvorene pozive evropskih institucija... Vrijeme je da vlast shvati da je pravo na rad jednako pravo svih, da su bogatstvo i resursi Crne Gore zajedničko dobro i da je više nego očito da DPS i SDP svoje građane dijele na one koji imaju članske karte vladajuće koalicije (DPS-SDP) i one druge o kojima naprosto ne žele da brinu iz jednog jedinog razloga, a to je da ne žele da budu njihovi članovi“, napisao je nedavno **Vladimir Vujović** iz opozicione SNP. Sve to znaju i u Briselu, koji sada, nakon što su pregovori o pristupanju otvoreni, ima nekoliko mehanizama da pomogne Crnoj Gori da stane na kraj bezobrazluku i gaženju evropskih pravila, koja garantuju makar civilizovanu izbornu trku.

Bivša ministarka za evropske integracije prof. Dr Gordana Đurović Ministarstvo za evropske integracije nije trebalo ukidati

Odliv kadrova bivšeg MEI iz integrisanog MVPEI bio je evidentan tokom 2011, tako da je značajan dio solidnog tima napustio koordinacionu strukturu, došao je veliki broj novih ljudi, a tu se negdje gubi i dio institucionalne memorije i tekućih planiranih aktivnosti.

formiranje pregovaračke strukture Crne Gore počeo je godinu dana poslije sticanja statusa zemlje kandidata, koliko je bilo potrebno da se donese sistematizacija radnih mjesta „velikog“ Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija (MVPEI).

U svom Izvještaju za 2011. Komisija je konstatovala: „...ukidanje samostalnog Ministarstva za evropske integracije je imalo negativan uticaj na administrativne kapacitete uključene u koordinaciju evropskih integracija, koje je potrebno značajno ojačati”.

Odliv kadrova bivšeg MEI iz integrisanog MVPEI bio je evidentan tokom 2011, tako da je značajan dio solidnog tima napustio koordinacionu strukturu, došao je veliki broj novih ljudi, a tu se negdje gubi i dio institucionalne memorije i tekućih planiranih aktivnosti.

» Kada govorite o ranijem periodu, da li je bilo još nekih promjena koje su se odrazile na pregovaračke strukture?

Kroz novu sistematizaciju MVPEI napravljena je još jedna krupna promjena - ograničenje upotrebe stručnih, a deficitarnih, ljudskih resursa u Vladi. Naime, sve rukovodeće pozicije - od državnog sekretara za evropske integracije, generalnih direktora, direktora direkcija, pa do šefova odsjeka - svi rukovodeći kadrovi, po novoj sistematizaciji, moraju imati diplomatsko-konzularni ispit. „Diplomatizacija” rukovodećih radnih mjesta na poslovima evropskih integracija, koja preferira samo „diplomate”, nije bila neophodna i ne predstavlja doprinos efikasnosti rada. Svi bivši rukovodioci resora iz MEI

Bivša ministarka za evropske integracije prof. dr Gordana Đurović ocijenila je da je u posljednje dvije godine Vlada napravila više propusta koji bi mogli negativno uticati na početak predpristupnih pregovora Crne Gore sa EU - od ukidanja Ministarstva za evropske integracije, preko toga da se sa ulaskom u formiranje pregovaračkih struktura ušlo godinu dana nakon sticanja statusa kandidata, do toga da je došlo do odliva i degradacije stručnih kadrova samo zbog formalnosti.

» Kakav je Vaš utisak o pregovaračkoj strukturi Crne Gore i o njenim kapacitetima?

Nakon političke odluke EU o kandidaturi Crne Gore, prvo što je urađeno ukinuto je Ministarstvo za evropske integracije (MEI) koje je bilo institucionalni koordinatorski procesa.

Do političke odluke o otvaranju pristupnih pregovora sa Crnom Gorom u decembru 2011, Vlada Crne Gore nije razvijala pregovaračku strukturu za buduću proceduru, niti je donijela novi Nacionalni program za integraciju. Ulazak u

značajno su “degradirani” u hijerarhiji, stavljeni u neravnopravan položaj, bez obzira na njihove stručne reference i to samo zbog formalnog razloga - nedostatka diplomatskog iskustva.

Sve navedeno, u uslovima ozbiljnih ekonomskih tema, smanjenja budžeta i zabrane novog zapošljavanja, uticalo je i na pristup formiranju pregovaračkih struktura, nejasan model koordinacije, nedostatak liderstva, slabu komunikacionu strategiju, nagli prelazak sa “slovenačke” na “hrvatsku” organizacionu matricu, postepenost (koja ne podrazumijeva obazrivost, već ukazuje na izostanak jasne strategije i dugoročnijeg, održivog pristupa).

» **Ali, Vlada radi na formiranju radnih grupa?**

Vladin dio “koordinacije” je dijelom popunjen, dok suštinski dio još nije zaživio (izborni ciklus). Vladine aktivnosti odvijaju se bez posebne promocije, pregovaračka platforma nije dostupna javnosti, ne zna se jasan plan analitičkog pregleda propisa (skrininga), niti se može pretpostaviti kada će biti zakazana Druga međuvladina konferencija, na kojoj bi se trebala otvoriti poglavlja 23 i 24.

S obzirom da Komisija neće pripremiti svoj izvještaj prije septembra 2013, znači da će između prve dvije međuvladine konferencije proći više od godinu dana, te da će se pravi pregovori, umjesto u decembru 2012. početi dešavati tek krajem 2013. U međuvremenu, formiraju se radne grupe, po principu približavanja kalendara skrininga, kad nema više mogućnosti odlaganja.

» **Što želite da kažete?**

Primjera radi, predlaganje članova radnih grupa sa Ekonomskog fakulteta odvijalo se potpuno u diskrecionoj nadležnosti uprave fakulteta, tako da se neki mladi docenti nijesu našli u radnim grupama, iako su doktorirali u navedenim oblastima evropskih politika. Kada dodje vrijeme da se zaista i radi, vjerovatno će se ići na dalje osnaživanje pojedinih radnih grupa.

» **Na što bi tokom pregovora o punopravnom članstvu Crne Gore sa EU, osim poglavlja 23. i 24, trebalo posebno obratiti pažnju?**

Poglavlje 8 – Konkurencija i država pomoć, svakako će biti teško pregovaračko poglavlje, kako za otvaranje, tako i za okončanje pregovora,

Predlaganje članova radnih grupa sa Ekonomskog fakulteta odvijalo se potpuno u diskrecionoj nadležnosti uprave fakulteta, tako da se neki mladi docenti nijesu našli u radnim grupama, iako su doktorirali u navedenim oblastima evropskih politika.

zatim ključno ekonomsko poglavlje 22 – regionalna politika i koordinacija strukturnih fondova, gdje moramo značajno povećati kapacitete, kao i poglavlja u vezi sa poljoprivredom i ruralnim razvojem. Slijede 20 – preduzetništvo i industrijska politika, 19 – socijalna politika i zapošljavanje, ali i poglavlje 32 – finansijski nadzor.

Svako je poglavlje na svoj način važno, odnosno teško i složeno.

» **S obzirom da ste bili na čelu tima koji je zaključio SSP i iako se radi o različitim procesima, što bi sugerisali crnogorskim pregovaračima na osnovu tog vašeg iskustva?**

Recept je veoma jednostavan - veliki rad i posvećenost. Timski rad i njegovanje zdravih i profesionalnih relacija, sinergija, jačanje institucionalne memorije, jaka IT podrška uz kontrolu troškova, a uz jasno postavljene ciljeve, dobra koordinacija i dobra komunikaciona strategija (otvorenost za medije, lokalnu zajednicu, poslodavce, sindikate, akademiju, nevladin sektor, predstavnike međunarodnih razvojnih partnera, diplomate...). Procesi jesu različiti, ali je profil koordinacije sličan.

Ja sam svoja iskustva u evrointegracionom procesu Crne Gore (akademska i iskustva u izvršnoj vlasti), u širem kontekstu prenosila studentima posdiplomskih studija, a i u knjizi, koja izlazi krajem oktobra, „Evropska unija i Crna Gora: politika proširenja“.

V. Žugić

Minimalac od 148 do 1.801 EUR

Minimalne bruto zarade (neto zarada sa porezima i doprinosima) u Evropi variraju od 148 eura u Bugarskoj do 1.801 eura u Luksemburgu, pokazuju najnoviji podaci Eurostata. Od 27 članica u 20 je minimalna zarada određena zakonom. Prvu grupu čine zemlje sa najnižim minimalnim zaradama između 100 i 500 eura mjesečno: Bugarska, Rumunija 157 eura, Litvanija 232, Letonija 287, Estonija 290, Češka 312, Mađarska 323 eura, Slovačka 327, Poljska 353, Hrvatska 374 i Turska sa 412 eura. Drugu grupu čini Portugalija, Malta, Grčka, Španija, Slovenija u kojima je minimalna zarada između 500 i 1.000 eura. Tako je minimalna zarada u Portugaliji je 566 eura, u Malti 680, u Grčkoj 684, u Španiji 748, u Sloveniji 763 eura. U treću grupu ulaze zemlje gde je minimalna zarada veća od 1.200 eura mjesečno poput Britanije 1.244 eura, Francuske 1.426, Holandije 1.456, Irske 1.462, Belgije 1.472 i Luksemburga 1.801 euro. U izvještaju Eurostata se navodi da zemlje koje imaju relativno malu minimalnu zaradu imaju i niže cijene, dok zemlje sa visokim minimalnim zaradama imaju znatno više cijene.

U Njemačkoj nikad veći džeparac?

Njemačka djeca dobiće ove godine više od 2,8 milijarde eura u obliku džeparca i novčanih paklona od roditelja i rođaka. Prosječni mjesečni džeparac koji dobijaju djeca u Njemačkoj u dobi između šest i 13 godina iznosi 27,18 eura, što je više nego ikada do sada, navedeno je u studiji urađenoj po narudžbini izdavačke kuće za omladinsku literaturu i stripove Egmont Ehapa. Njemački opštinski uredi za djecu i mlade preporučuju roditeljima da djeci od, na primjer, 11 godina daju džeparac od 16 eura mjesečno, 15-ogodišnjacima 30 i 18-ogodišnjacima 50 eura mjesečno.

Kvadrat u Sofiji ispod 1.000 eura

Cijene stanova u bugarskom glavnom gradu, Sofiji, pale su ispod 1.000 eura po kvadratu, prvi put u posljednjih pet godina, navodi se u izvještaju konsultantske kompanije Arco Real Estate. U zemljama centralne i istočne Evrope cijene stambenog prostora od 2009. konstantno su padale, osim u Varšavi i Pragu. U sjevernom i sjeveroistočnom dijelu Sofije cijene su pale čak 19% tako da se stan može kupiti za 433 eura po kvadratu.

Rusko tržište otvorenije za EU

Nakon 18 godina pregovaranja, Rusija je 22. avgusta postala 156. članica Svjetske trgovinske organizacije (STO). Rusija će, između ostalog, morati da smanji uvozne carine na automobile, otvori bankarsko i telekomunikaciono tržište za strane investitore i pojednostavi procedure u mnogim oblastima. Ovaj događaj je naročito značajan za EU jer je Rusija treći trgovinski partner Unije. U nekim važnim sektorima, kao što je autoindustrija, carine na uvozna vozila pašće sa sadašnjih 30% na 25% po pristupanju Rusije, a nakon sedam godina članstva na 15%. Procjenjuje se da će se stimulisati dodatni izvoz evropske robe na rusko tržište u vrijednosti 3,9 milijardi eura godišnje.

Na red došle i elektronske cigare

Zabrana stavljanja logoa na paklice cigareta jedna je od mjera koje EU razmatra u okviru izmjena zakona o duvanskim proizvodima najavljenih za jesen. Brisel bi tim paketom mogao da proširi propise i na elektronske cigarete. Grupe koje u institucijama EU lobiraju protiv pušenja tvrde da pakovanje bez oznaka može da spriječi mlade da počnu da puše, pošto određeni brend cigareta može da postane popularan isto koliko i vrsta patika ili mobilnih telefona.

Upravljanje komunalnim otpadom veliki problem u EU

Metla za Grčku, Italiju i nove članice

Evropska komisija je početkom avgusta objavila Izveštaj o upravljanju komunalnim otpadom u Evropskoj uniji, u kojem su istaknute najbolje i najgore države članice, kao i oblasti u kojima su neophodna hitna poboljšanja. Iz objavljene liste se jasno vidi razlika između starih i novih država članica, iako su među najgore rangiranim i dvije „stare“ – Grčka i Italija. Na samom vrhu tabele su Austrija, Belgija, Danska, Njemačka, Holandija i Švedska. Komisija je izvršila rangiranje na osnovu 18 kriterijuma, koji obuhvataju pokrivenost domaćinstava, prevenciju, prikupljanje i obradu otpada i pravne mehanizme za implementaciju evropske regulative o otpadu. Među najgorim „prestupnicima“ su Grčka, Bugarska, Malta, Litvanija, Rumunija, Kipar, Letonija, Italija, Slovačka i Estonija, koje će krajem septembra dobiti pojedinačne mape puta za unaprijeđenje

sistema upravljanja otpadom. Nedavni izvještaj je dio programa monitoringa napretka država članica u ispunjenju ciljeva iz strategije Evropa 2020, među kojima je i reciklaža najmanje 50% svog komunalnog otpada, i minimalno korišćenje deponija. Evropska unija proizvede u prosjeku 520 kg komunalnog otpada po osobi godišnje, mada postoje velike razlike između država članica. U principu, bogatije zemlje proizvode više smeća: prema podacima Eurostat-a, 2009. u Danskoj je bačeno oko 769 kg smeća po osobi, dok je u Poljskoj ta cifra iznosila 316 kg. Najveća razlika, međutim, leži u načinu na koji se taj otpad dalje prerađuje. Evropska Direktiva o otpadu nalaže da države članice moraju da poštuju tzv. „hijerarhiju otpada“ odnosno mjera za preradu i odlaganje otpada. Prvi set mjera se odnosi na prevenciju, odnosno podizanje svijesti građana i smanjivanje količine otpada. Sljedeće mjere su produžena i ponovna upotreba nekih artikala, reciklaža, i iskorišćavanje otpada. Ponovna upotreba, reciklaža i iskorišćavanje označavaju različite stepene iskorišćavanja materijala i energije sadržanih u otpadu. U procesu reciklaže najveći dio materijala postaje ponovo upotrebljiv, dok se pri iskorišćavanju otpad uništava na način koji ima određene pozitivne efekte (npr. dobijanje energije spaljivanjem smeća, proizvodnja biogasta i kompost). Zemlje poput Austrije, Belgije ili Danske recikliraju i iskorišćavaju gotovo sav otpad, pri čemu manje od 5% završi na deponiji. Sa druge strane, Bugarska jednostavno baca sav komunalni otpad, u čemu je prate Rumunija (98.7%), Letonija (94.5%), Litvanija (90.5%), Malta (86.3%), kao i Kipar, Grčka i Slovačka (preko 80%). U komentaru na ove drastične razlike evropski komesar za zaštitu životne sredine **Janez Potočnik** je upozorio: „Rezultati istraživanja potvrđuju da se ovdje radi o ozbiljnom problemu. Mnoge države članice se još uvijek u velikoj mjeri oslanjaju na deponije – najgoru moguću opciju za tretiranje komunalnog otpada – iako postoje bolje alternative, kao i strukturni fondovi koji bi im pomogli da finansiraju bolja rješenja. Vrijedne resurse zakopavamo u deponijama,

Članica	kg/osobi	Pokrivenost	Recikliranje	Iskorišćavanje	Odlaganje
Austrija	591	100%	69.8	29.5	0.7
Belgija	489	100%	61.8	36.8	1.4
Bugarska	470	98.2%	0	0	100
Kipar	775	100%	19.8	0	80.2
Češka	316	100%	16.6	15.5	67.9
Njemačka	592	100%	61.8	14.3	23.8
Danska	762	100%	42.3	54.3	3.5
Estonija	346	79%	23.8	0	76.5
Španija	547	100%	33.1	9.1	57.9
Finska	480	100%	32.8	17.5	49.7
Francuska	535	100%	34.9	32.4	32.6
Grčka	457	100%	18.3	0	81.7
Mađarska	430	92.4%	21.4	9.8	68.7
Irska	662	76%	38.8	4.1	57.1
Italija	533	100%	34.1	15.1	50.7
Letonija	334	94%	5.4	0.1	94.5
Luksemburg	679	100%	46.8	35.5	17.7
Litvanija	361	85%	9.4	0	90.7
Malta	647	100%	13.7	0	86.3
Holandija	612	100%	60.7	38.9	0.4
Poljska	316	79.8%	25.6	0	74.4
Portugalija	517	100%	18.8	19.4	61.9
Rumunija	362	70%	1.3	0	98.7
Švedska	482	100%	49.8	49.3	1
Slovenija	448	93.1%	41.2	0.9	58
Slovačka	322	100%	8.9	9.8	81.3
Velika Britanija	526	100%	39.1	11.6	49.3

Izvor: Eurostat, Izvještaj Evropske komisije o upravljanju komunalnim otpadom

što rezultira ekonomskim gubicima, manjim brojem zaposlenih u sektoru prerade otpada, da ne pominjemo negativan uticaj na zdravlje i životnu sredinu. U ova ekonomski teška vremena, ne vidim ni jedan izgovor da se sa ovakvom praksom nastavi“, rekao je Potočnik. Evropska komisija procjenjuje da bi napredak u upravljanju otpadom značio uštedu nekih 72 milijardi eura godišnje, uz dodatni obrt od 42 milijardi godišnje u sektoru upravljanja otpadom i reciklaže i oko 400 000 novih radnih mjesta u istom sektoru do 2020. Uz reciklažu otpadnih materijala na sopstvenoj teritoriji, otpad zna da bude i dobar izvozni biznis. Prema posljednjim podacima, države članice EU su samo tokom prošle godine izvezle oko 3.36 miliona tona otpadnog metala, papira i plastike, ukupne vrijednosti 961 miliona eura. Najveći dio otpada se izvozi za Kinu, gdje se reciklira za dalju industrijsku proizvodnju. Međutim, osim što izvoze kvalitetan otpad koji dalje služi kao sekundarna sirovina, EU članice su često na udaru zbog pokušaja da se kroz izvoz otarase smeća a time i odgovornosti za njegovu obradu, jer reciklaža u Uniji zna da bude skupa, zbog rigoroznih standarda zaštite sredine, zaštite na radu, i skupe radne snage. Zbog toga je u Uniji odavno zabranjen izvoz otpada isključivo namijenjenog uništavanju ili odlaganju, ali se postepeno uvode i zabrane na određene

kategorije otpada za koje EU ne može biti sigurna da će biti obrađen na odgovarajući način. Među najproblematičnijim kategorijama je elektronski otpad, koji je veoma toksičan i težak za preradu, ali za koji postoji ogromna potražnja od strane kineske elektronske industrije. EU je praktično zabranila izvoz elektronskog otpada, ali je time samo stvoren prostor za ilegalnu trgovinu. Nedavno usvojenim amandmanima na Direktivu o električnoj i elektronskoj opremi iz 2003. su uvedeni naročito strogi kriterijumi za recikliranje proizvoda kompjuterske i elektronske industrije, kao i sankcije za firme i države članice koje se ne pridržavaju novih pravila. A pravila su da do 2016. države članice moraju da recikliraju 45 tona elektronskog otpada za svakih 100 tona prodane elektronske robe, a do 2019. se obavezuju da recikliraju čak 85% svog elektronskog otpada. U međuvremenu, od februara 2014. prodavnice elektronske su obavezne da recikliraju staru robu, uključujući i besplatno preuzimanje manjih elektronskih uređaja od kupaca. Dopusnjena direktiva sadrži i nove provizije za suzbijanje ilegalne trgovine elektronskim otpadom: od sada će oprema koja više nije pod garancijom moći da se izveze u treće zemlje samo ako ima potvrdu da je u potpunosti funkcionalna.

V.Š.

Mnogo gore i od najgore članice EU

Uprkos samoproklamovanom statusu „ekološke države“, upravo je otpad jedan od najakutnijih problema u Crnoj Gori. U čitavoj zemlji ne postoji praktično nijedan pogon za reciklažu ili drugi oblik iskorišćavanja komunalnog otpada, pa gotovo sav prikupljeni otpad završava na deponijama.

Nijesu, međutim, ni sve deponije iste. Evropska direktiva o odlaganju otpada iz 1999. sadrži čitav niz kriterijuma koji deponije čine manje štetnim za okolinu. Tako direktiva kaže da deponije moraju imati odgovarajuću vještačku podlogu koja bi spriječila curenje otpada u podzemne vode, zabranjuje odlaganje određenih vrsta otpada (opasnog otpada, zapaljivih supstanci, guma), i zahtijeva smanjenje udjela biološki razgradivog otpada na deponijama kako bi se smanjila isparenja metana i ugljen-dioksida. Osim toga, od komunalne uprave se traži da na mjesečnom nivou dostavlja analize kvaliteta vazduha, površinskih i podzemnih voda oko deponije.

Malo je reći da nijedna deponija u Crnoj Gori ne ispunjava ove kriterijume. Vlada je 2005. usvojila Strateški master plan za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom, u kojemu se tvrdi da Crna Gora proizvodi oko 365 kg komunalnog otpada godišnje po glavi stanovnika, ali samo oko 50% otpada se uopšte sakuplja od strane komunalnih službi, što je za 20% manje no u najgoroj EU članici, Rumuniji. Prema istom dokumentu, samo 0.34% komunalnog otpada je reciklirano, iako se procjenjuje da oko 75% predstavljaju materijali pogodni za reciklažu. Strateškim planom su najavljeni i srednjoročni ciljevi za reciklažu različitih materijala: na primjer, do 2009. Crna Gora je trebala a reciklira 30% svog papirnog i 20% svog staklenog otpada. U najnovijoj studiji sprovedenoj 2011. u cilju pripreme novog Master plana se zaključuje da je udio reciklovanog otpada u ukupnom komunalnom otpadu i dalje ispod 2%.

Kao na grčkom trgu

Darka Kostić

Autorka je polaznica XIX generacije Škole demokratije

Na pragu smo 2013, godine koja je od strane Evropske komisije određena da bude «Evropska godina građana» u kojoj će građani i građanke, bez obzira na nacionalno, vjersko ili političko opredjeljenje, bez obzira na pol, biti informisani o svojim pravima i mogućnostima koji proizilaze iz državljanstva EU, kao i odlukama koje mogu preduzeti kako bi poboljšali vlastiti život. I dok evropske vlasti nastoje da svoje stanovništvo što bolje obrazuju i upoznaju s njihovim pravima, mi, na drugoj strani, svoja prava još uvijek tražimo, čini se, jednim demokratskim putem - na ulicama, iscrpljujućim štrajkovima, protestima, bojkotima, a nerijetko, postanemo i žrtve nasilja, mobinga i sličnih nepomirljivih, antagonističkih ispada.

Pojam građanin/ka podrazumijeva ljude slobodne, po mišlju, riječju, djelu, opredjeljenju.. Da li crnogorski građanin/ka s pravom sebe može nazvati građaninom/kom? Upravo ova vrsta nesigurnosti me opredjeljuje da svoju nacionalnu odrednicu definišem primarnijom pripadnošću - građankom EU.

Prvi razlog koji ide u prilog tome jeste *vladavina prava i zaštita prava pojedinaca*. Decenijama unazad Evropljani pedantno i uporno uređuju set svojih zakona i harmonizuju svoje propise na nivou svih članica. I ti zakoni stvarno štite malog čovjeka i njegovo pravo, mnogo više nego u balkanskim društvima gdje je pojedinac ugrožen od vlastodržaca i partokratija na vlasti. Uzalud nam zakon ako nemamo mogućnosti da nam se zakonom dato pravo ostvari u realnom životu, ako nas kao pojedinca ne štiti ili je zakon na strani jačega, korumpiranijeg ili je pod patronatom interesne grupe.

Drugi ključni razlog za moj glas građanstvu EU je *transfer znanja* i integrisanost u tehnički i naučni milje Evrope. Koliko je mladih svršenih visokoškolaca u Crnoj Gori mahom prepušteni sami sebi, izgubljeni u matičnoj zemlji i, osim rijetkih izuzetaka, gube svoju vrijednost?

Nadalje, *kulturna integracija* sa evropskim narodima i učešće u kulturi svijeta bi nas oplemenila, pomogla u podizanju našeg kulturnog i vaspitnog nivoa kao nacije, naučila nas većem poštovanju, uvažavanju, umanjilo nam sopstvenu sujetu. Još jedan, neizostavan, razlog mom opredjeljenju EU jesu 90-te i naša istorija! Ne postoji prostor na planeti koji je u svojoj istoriji imao toliko mirovnih pregovora, mirovnih konferencija i mirovnih sporazuma kao što je slučaj s Balkanom. I nakon svih tih mirovnih pokušaja može li se sa pouzdanošću govoriti o sigurnom miru na zapadnom Balkanu ili smo i dalje potencijalno "bure baruta", stalno u krizi identiteta i unutar etničkih sukoba?

Nemam nikakve sumnje da je, uprkos svim teškoćama, EU najbolji proizvod civilizacije. EU se već više od pola vijeka neprekidno trudi da demokratizuje stari kontinent, da ga razvija, da bude sigurno tlo za mnoge narode i nacije i da ih integriše u skladu sa najboljim demokratskim standardima. I pored svih izazova s kojima se neprestano susreće, uspjeva u tome. Ne treba se zavaravati - korupcije, nepotizma, lobija, mobinga, ima svuda pa i u EU, ali znatno manje i ne tako bahato i beskrupolozno kao što je to slučaj na Balkanu. Čovjek se osećaja dostojanstvenije, većina ljudi je spremna da jedni drugima pruže podršku, dok u našem slučaju odsustvo najelementarnije ljudske solidarnosti zaprepašuje.

Mnogo više je pojedinac aktivno uključen u rješavanje problema svoje lokalne zajednice, ljudi se ne inate i ne svađaju po principu „da komšiji crkne krava“. Naravno, daleko da je EU bajka, ali se zasniva na ekonomskoj moći, na društvenom ugledu i razvijenoj društvenoj svjesti u kojoj se još uvijek njeguje altruizam.

Kao što je za građane stare Grčke trg bio mjesto priznanja njihove ljudskosti, tako je i integrisana EU mjesto gdje države potvrđuju i unaprijeđuju svoju valjanost i zrelost, a njeni građani žive život istinski dostojan življenja.

Crna gora u procesu pristupanja eu - gdje smo sada i kako dalje

Regionalne razlike i prava žena kao kritične oblasti

Maša Lekić

Autorka je analitičarka u Institutu za globalno upravljanje, odsjek za mirovne i bezbjednosne politike

Jedna od posljednjih odluka danskog predsjedavanja EU bila je odluka o početku pregovora o pristupanju Crne Gore. U toku pregovora zemlja kandidat prolazi kroz proces reformi u cilju usklađivanja sa kriterijumima iz zajedničke pravne tekovine EU. Početak pregovora je za Crnu Goru značajan ne samo kao priznanje njenog napretka u posljednjih nekoliko godina, već i kao simbol političke posvećenosti reformama. Ubrzo nakon osamostaljenja u junu 2006, crngoroska Vlada je postavila evropske integracije u sam vrh prioriteta, proglasivši riješenost da usvoji i sprovede evropske standarde. Sada je na redu detaljan pregled usklađenosti crngorskog zakonodavstva sa evropskim, koji je već pokrenut za poglavlja 23 (pravosuđe i osnovna prava) i 24 (pravda, slobode i bezbjednost). Iako je mnogo toga urađeno, još mnogo preostaje da se uradi kako bi Crna Gora bila u potpunosti spremna da postane članica EU, pa evo i pregleda najkritičnijih oblasti za uspješan završetak ovog procesa.

Gori žrtve nasilja u porodici. U isto vrijeme, i državne institucije i društvo pokazuju visok stepen tolerancije prema nasilju nad ženama. Iako solidan pravni okvir za zaštitu prava žena postoji, u praksi se veoma slabo primjenjuje. Umjesto da primjenjuju zakone, crngorska policija i pravosuđe se oslanjaju na patrijarhalne norme koje često nalaze krivicu u ženama, dodatno ponižavajući žrtve. Veoma često od žrtava čujemo i da su im pripadnici službi bezbjednosti, i to specijalnih jedinica osnovanih za probleme nasilja u porodici, rekli da „idu kući i da se ne raspravljaju sa muževima“. Pravosuđe nije ništa efikasnije u zaštiti žena od nasilja. Sporost procedure i troškovi suđenja su često obeshrabrujući za žrtve, a tradicionalno pravo čini da žene i u sudnici često trpe poniženja, dok nasilnici prolaze relativno lako, nekad i bez kazne. Tolerisanje nasilja u porodici ima duboke korijene u patrijarhalnoj kulturi crngorskog društva. Nedavno istraživanje je pokazalo da 1/4 građana Crne Gore smatra da je nasilje u porodici opravdano. Imajući u vidu nedostatak razumijevanja i podrške za žrtve, kako od strane društva tako i od strane države, i činjenicu da žene često ekonomski zavise od svojih nasilnih partnera, nije ni čudo što se žrtve nasilja u porodici rijetko odlučuju da ga prijave. Takvo se nasilje smatra ličnim problemom, koji treba riješiti u krugu porodice i ne iznositi ga u javnost. A upravo to čini borbu protiv nasilja u porodici još težom, i taj se problem veoma rijetko pominje i u izvještajima EK.

Bolja ekonomska politika za smanjenje regionalnih razlika

Uprkos veličini, u Crnoj Gori postoje veoma velike, uporne i rastuće razlike u ekonomskom razvoju između južnih i sjevernih regiona. Čitav sjever zemlje zaostaje za centrom i jugom u pogledu zapošljenosti, socijalnog razvoja i siromaštva. U posljednjih deset godina, to je dovelo do odliva ljudi sa sjevera, koji je u međuvremenu izgubio oko 8% stanovništva.

Prava žena moraju biti zaštićena bez trunke tolerancije prema nasilju u porodici

Nasilje u porodici je ozbiljan problem: procjenjuje se da su oko 1/3 žena u Crnoj

Kako bi se smanjile regionalne razlike, buduću ekonomsku politiku bi trebalo usmjeriti ka iskorišćavanju potencijala u sektorima u kojima sjeverni region može da ostvari tržišnu prednost. To se naročito odnosi na poljoprivredu i turizam u kojima je moguć razvoj privatnog sektora u ruralnim oblastima kroz programe pomoći malim i srednjim preduzećima. U Crnoj Gori, sektor malih i srednjih preduzeća daje značan doprinos razvoju, sa 61.7% zaposlenih i oko 31% izvoza. Isto treba očekivati i od malih i srednjih preduzeća u poljoprivredi i turizmu.

PREPORUKE

Zaštita ženskih prava i problem nasilja u porodici zahtijevaju hitne mjere. Prije svega, neophodno je da žene postanu finansijski samostalnije. Potrebno je osmisliti podsticaje ženskom preduzetništvu, jer se bez sopstvenih prihoda malo žena može odvažiti da napusti nasilne partnere. Sljedeći zadatak je podizanje svijesti o situaciji u kojoj se nalaze žrtve, što zahtijeva, jače institucije i kapacitete, posebno u policijskim jedinicama i sudstvu. U tom cilju treba organizovati programe obuke i kampanje za podizanje svijesti koje bi takođe bile usmjerene na građane, posebno mlade. Istovremeno, treba osnažiti svijest među ženama o pravima koje imaju i pravnim procedurama koje im mogu pomoći da ih ostvare, pri čemu bi mediji mogli igrati veoma važnu ulogu. Najzad, mnogo više pažnje treba posvetiti jačanju tehničkih i finansijskih resursa NVO-a koji pružaju skloništa i drugu vrstu pomoći žrtvama nasilja u porodici. U ovom trenutku, jedini izvor finansija su strani donatori, jer državni budžet ne predviđa nikakva sredstva za zbrinjavanje žrtava nasilja u porodici. Što se tiče drugog velikog izazova – smanjenje nejednakosti između razvijenijeg centra i juga i osiromašenog sjevera – jedan od načina da se to postigne je kroz razvoj privatnog sektora, posebno umreženih klastera malih i srednjih preduzeća sa akcentom na korišćenje potencijala u poljoprivredi i turizmu. Takođe, preporučujemo sljedeće korake u cilju efikasnog sprovođenja

Nezavisnost sudstva je i dalje razlog za zabrinutost

Najproblematičnije tačke u ovoj oblasti su nezavisnost sudija, transparentnost i administrativni kapaciteti.

Strategije za razvoj klastera: prvo, Crna Gora treba da izgradi institucionalne kapacitete i unaprijedi kvalifikacije nacionalnih eksperata kroz redovne obuke. Drugo, crnogorska Vlada treba da radi na jačanju povjerenja i svijesti o ulozi malih i srednjih preduzeća, takođe kroz obuke i radionice. Pilot aktivnosti u odabranim klasterima mogu poslužiti da se razvije zajednički nivo efikasnosti i demonstrira učinkovitost razvoja kroz povezivanje. Najzad, potencijal za korišćenje evropskih fondova tehničke pomoći (posebno za regionalni i poljoprivredni razvoj) treba razviti kroz izgradnju institucionalnih i administrativnih kapaciteta kako bi se ovi fondovi što bolje iskoristili. Takođe treba razvijati svijest o mogućnostima finansiranja iz ovog izvora za crnogorska mala i srednja preduzeća. Treći veliki izazov je jačanje sistema pravosuđa. Prvenstveno treba dalje unaprijediti nezavisnost u imenovanju sudija – iako je ovaj proces odavno pokrenut, treba ojačati novi zakonski okvir odgovarajućim promjenama Ustava. Dalje, kako bi se unaprijedila transparentnost, treba uspostaviti nacionalni sistem zapošljavanja putem anonimnih testova, i poboljšati tehničke uslove u lokalnim sudovima kroz pojačane finansijske investicije. Treće, unaprijeđenje kvalifikacija sudskog osoblja se može postići kroz češće programe obuke. Bez rješavanje problema u ove tri ključne oblasti (unaprijeđenje ženskih prava, razvoj privatnog sektora i reformu pravosuđa) dalja integracija u sisteme EU ne može biti održiva.

(Izvod iz teksta objavljenog u Global Governance Institute, Brussels)

Što Crna Gora može naučiti na primjeru Hrvatske kada je riječ o pregovorima u poglavlju 23

Od četiri mjerila do USKOK-a

Harmonizacija nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u okviru poglavlja 23 praćena je mnogobrojnim dodatnim uslovima, koji se ogledaju u rješavanju konkretnih slučajeva u oblasti borbe protiv korupcije, reforme pravosuđa i kršenja ljudskih prava. Uzimajući u obzir dinamiku reformi u Crnoj Gori, iskustvo Hrvatske i ocjene Evropske komisije o napretku u sprovođenju reformi, bez snažne opredijeljenosti za obezbjeđivanjem nezavisnog pravosuđa i procesuiranjem slučajeva korupcije na svim nivoima proces pregovora će biti osuđen na stagnaciju. Trajno i ozbiljno kršenje ljudskih prava i sloboda može dovesti do blokade cjelokupnog procesa pregovora. Zbog toga je od posebne važnosti intenziviranje aktivnosti na reformi pravosuđa, ubrzanje izmjena Ustava koje će otkloniti politički uticaj iz sudstva, zaokružiti i unaprijediti antikorupcijske mehanizme i zakonske norme, kao i institucionalni okvir za borbu protiv korupcije. Takođe je posebno važno jasno razgraničiti nadležnosti i unaprijediti koordinaciju između tijela koja imaju u nadležnosti borbu protiv korupcije. Neophodno je obezbijediti otvorenost procesa i visoku participativnost civilnog društva na osnovu redovnih konsultacija i tematskih foruma, uključivanja u proces izrade strateških dokumenata i njihov monitoring. Ovo se navodi u istraživanju "Crna Gora i pregovori u poglavlju 23" koje je uradio Institut Alternativa u susret pregovorima Crne Gore o punopravnom članstvu u Uniju u kojem, osim preporuka koje crnogorskim institucijama, ilustrativno ukazuju na tok pregovora Hrvatske u poglavlju 23.

Dinamika pregovora na primjeru Hrvatske

U odnosu na zemlje centralne i istočne Evrope koje su postale članice EU u „talasima pridruživanja“ 2004. i 2007, proces pregovora za članstvo Hrvatske u EU karakterišu brojne novine. Najprije, povećan je broj poglavlja u ok-

Iako su mjerila za zatvaranje poglavlja bila definisana u okviru deset tačaka, ovi zahtjevi su bili komplikovano postavljeni i praćeni sa dvadeset dva složena podmjerila, pa su se ti uslovi na kraju proširili do broja osamdeset.

viru kojih se pregovaralo (35), a prvi put se u proces uvode tzv. mjerila (benchmarks) tj. uslovi koje je neophodno ispuniti da bi poglavlja bilo moguće otvoriti i/ili zatvoriti. Proces pregovora u Hrvatskoj bio je izuzetno zatvoren. Državni službenici su držali strogo u tajnosti sve podatke iz procesa, pa javnost nije bila upoznata ni sa sadržajem mjerila niti sa pregovoračkim pozicijama. Predstavnici univerziteta i strukovnih udruženja su učestvovali u radu pojedinih radnih skupina za pripremu pregovora, dok su predstavnici sindikata akademske zajednice i udruge poslodavaca bili uključeni u rad parlamentarnog (Nacionalnog) odbora za praćenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske EU. U završnoj fazi pregovora EK je zahtijevala detaljni prikaz napretka u rješavanju konkretnih slučajeva korupcije i kršenja ljudskih prava (tzv. track record).

Sadržaj poglavlja 23

Usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u okviru 23 poglavlja ima za cilj obezbjeđivanje visokog stepena vladavine prava i to na osnovu efikasnog pravosuđa i mehanizama zaštite ljudskih prava. Oblasti koje čine ovo poglavlje su: a) pravosuđe; b) temeljna ljudska prava; c) antikorupcijske politike i d) prava državljana EU. Oblasti pravosuđa, ljudskih prava i antikorupcijskih politika spadaju u grupu političkih kriterijuma za članstvo u EU. Pregovaračka struktura u Hrvatskoj je uspostavljena aprila 2005. Radna grupa za poglavlje 23 imala je ukupno 56 članova i činili su je predstavnici državnih institucija i jedan predstavnik Univerziteta, a najviše članova je dolazilo iz Mini-

starstva pravosuđa, Vrhovnog suda, Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija i Ministarstva unutarnjih poslova.

Analitički pregled usklađenosti hrvatskog zakonodavstva sa *acquis*-jem (screening) i utvrđivanje mjerila

Evropska komisija u izvještaju o analitičkom pregledu hrvatskog zakonodavstva ističe neophodnost ispunjavanja četiri mjerila kako bi pregovori u okviru poglavlja Pravosuđe i temeljna prava otpočeli, a ona su podrazumijevala pripremu isto toliko akcionih planova AP za 1. suzbijanje korupcije; 2. reformu pravosuđa; 3. sprovođenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina; 4. ubrzano sprovođenje Programa stambenog zbrinjavanja izbjeglica – bivših nositelja stanarskog prava koji se žele vratiti u Hrvatsku. Ostvarivanjem obaveza iz ovih AP je trebalo obezbijediti, između ostalog, nezavisnost, nepristrasnost i

profesionalizam sudstva; racionalizaciju sudske mreže; uspostavljanje efikasnog institucionalnog mehanizma za sprovođenje i nadziranje antikorupcijskih mjera, itd. U Pregovaračkoj poziciji za poglavlje 23 Hrvatska nije tražila trajna izuzeća niti prelazne periode, uz ocjenu da neće imati problema u harmonizaciji *acquis*-ja. Iako su mjerila za zatvaranje poglavlja bila definisana u okviru deset tačaka, ovi zahtjevi su bili komplikovano postavljeni i praćeni sa dvadeset dva složena podmjerila, pa su se ti uslovi na kraju proširili do broja osamdeset. Složenost mjerila najbolje se može vidjeti npr. u uslovu da treba pokazati suštinske rezultate u borbi protiv korupcije ili, pak, u poboljšanju efikasnosti pravosuđa. Stvarno opredjeljenje u pravcu ispunjavanja ovih uslova Hrvatska je pokazala i formiranjem posebnih specijalizovanih tijela za otkrivanje, praćenje i sankcionisanje korupcije tzv. „uskočkih vertikalaa“. Kao godina u okviru koje je moguće ispuniti sve obaveze iz ovog poglavlja navedena je 2010. Poglavlje 23 je zatvoreno u junu 2011.

NVO izopštene iz pregovora, ali na kraju izgurale svoje

Učestvovanje nevladinih organizacija u Hrvatskoj u pregovorima se gotovo do kraja ovog procesa svodilo na pojedinačne istupe i ukazivanje na propuste u procesu. Međutim, početkom 2011, vodeće NVO u Hrvatskoj su se udružile sa ciljem objavljivanja monitoring izvještaja o toku pregovora u okviru poglavlja 23, a glavni motiv za njihovo zajedničko djelovanje bile su najave da će ovo poglavlje biti zatvoreno a da, po mišljenju ovih NVO, nije ostvaren napredak u ovim oblastima koji je „bespovratan“. Februara 2011. objavljen je prvi zajednički izvještaj organizacija civilnog društva o spremnosti Hrvatske da zatvori poglavlje 23. Izvještaj je sadržao čitav niz „zahtjeva“ čije bi ispunjenje, po mišljenju autora, predstavljalo „opipljivo poboljšanje svakodnevnog života hrvatskih građana i građanki“. Zahtjevi su uključivali poništavanje izbora sudija; dekriminalizaciju klevete; poništavanje određenih zakona... Uzimajući u obzir da su ove organizacije smatrale da postoje određena pitanja i problemi koji se mogu svrstati u okvire poglavlja 23, a na kojima Evropska komisija nije insistirala u svojim izvještajima o napretku, moglo bi se reći da su uspjele „proširiti“ ovo poglavlje i to na način što je potenciran širi krug pitanja i problema. Zajedničkim angažovanjem i distribucijom izvještaja Evropskoj komisiji, OCD su uticale na to da problemi, od velikog značaja za unaprijeđenje vladavine prava u Hrvatskoj, ne ostanu „u drugom planu“. Maja mjeseca 2011. udružene OCD objavile su drugi izvještaj u kojem je fokus bio na monitoringu usvojenih zakonskih normi. Iako su se ove organizacije udružile i otpočele zajedničke aktivnosti tek na samom kraju pregovora njihovo angažovanje može se mjeriti i konkretnim rezultatima. Nakon što je proces pregovora završen, ove OCD, u proširenom sastavu, oformile su Platformu 112 u pravcu nastavka zajedničkog praćenja napretka u reformama. Jedan od njihovih ključnih zahtjeva odnosio se na transformaciju Nacionalnog odbora za praćenje procesa pregovora u tijelo koje bi vršilo monitoring napretka u sprovođenju reformi a do pristupanja Hrvatske EU 2013.

Da li je Slovenija, kao ekonomski i politički uzor za ostatak Balkana pred bankrotom?

“Španija iz srednje Evrope”

Stanje je dramatično i u drugim oblastima, koje na neki način više utiču na kvalitet života. Slovenija je treća u EU po rastu cijena hrane, sedma po skupoci energenata, koji kao naftni derivati, na primjer, utiču na porast cijena poljoprivrednih i drugih proizvoda, tako da je i BDP pao na 3,2%

uglavnom slažu da će morati brzo da preduzme niz mjera, kao i da prevaziđe političke sukobe unutar zemlje. U autorskom tekstu za Al Jazeera dugogodišnji novinar **Aleksandra Mlač** iznosi stavove o situaciji u Sloveniji koji, kako je napomenutio “nužno” ne predstavljaju uredničku politiku te medijske kuće.

Evropski puls prenosi izvode iz Mlačovog teksta:

Slovenija bi uskoro mogla da postane šesta članica koja će zatražiti finansijsku pomoć Evropske unije, nakon što je agencija Fitch, početkom avgusta, snizila dugoročni kreditni rejting te države za jedan stepen na A- sa negativnim izgledom. To su prethodno, prije svega, zbog pogoršanja situacije u bankarskom sektoru, učinile i druge dvije velike rejting agencije - Standard i Pours (S&P) i Mudiz (Moody's). Stopa dugoročnog zaduživanja Slovenije već je visoka, oko 7%, što se smatra neodrživim na duži rok. Prema procjeni Fitch-a, Slovenija će u bankarski sektor morati do 2013. da ubaci oko 2,8 milijardi eura, odnosno 8% bruto domaćeg proizvoda (BDP). Mišljenja stručnjaka o tome da li će Slovenija moći da prevaziđe ovu situaciju bez evropske pomoći su oprečna, ali se

Ne tako daleke ratne 1994. u Bosni i Hercegovini zapitao sam sarajevskog profesora **Esada Durakovića** kako se osjeća u beznađu ratnih uslova - bez hrane, vode i svega što pripada civilizovanom čovjeku. "Kao mornar čiji je brod zahvatila oluja", odgovorio mi je profesor i dodao: "Brod tone, a mornar i dalje farba ogradu." Tako nekako se danas osjećaju i žitelji Slovenije. Strana štampa, finansijska i politička, bavi se ovih dana prognozama da li je Slovenija sljedeća na crnom spisku zemalja pred bankrotom. Prognoze nisu nimalo dobre. Prema njima, nema sumnje da će državica na "sunčanoj strani Alpa" stati u red sa Španijom, Italijom, Grčkom i drugima koji će zatražiti pomoć evropskih i svjetskih finansijskih institucija za izlazak iz krize. Drugim riječima, biti pred bankrotom. Sa stranom štampom se u najvećoj mjeri slaže i domaća. Ona dodaje svoja razmišljanja. Sa Zapada je stigla i dužnička kriza. Model neoliberalnog kapitalizma. Teza

da je tržište bez nadzora države svemoćno. Laissez faire, laissez passer. Prema "neposlušnim" medijima, koji prenose mišljenja kolega iz inostranstva, slovenska Vlada preduzima konkretne mjere. Tako je mjesečna pretplata "u ime štednje" za nacionalnu radio-televiziju smanjena za jedan euro, što će imati dugoročne posljedice i otpuštanje ili prekid saradnje s blizu 400 saradnika. Ali i na kvalitet programa. Na razvoj demokratije. Odluka sa štednjom zaista nema veze. Stanje je dramatično i u drugim oblastima, koje na neki način više utiču na kvalitet života. Slovenija je treća u EU po rastu cijena hrane, sedma po skupoći energenata, koji kao naftni derivati, naprimjer, utiču na porast cijena poljoprivrednih i drugih proizvoda, tako da je i BDP pao na 3,2%. Brod tone, a njegov kapetan, predsjednik slovenske Vlade **Janez Janša** je izjavio da zemlji "u oktobru prijeti bankrot ukoliko ne uspijemo prodati državne obveznice" i s time se zakrpe rupe koje uzrokuju krizu. Od prodaje obveznica bi Slovenija dobila dvije do tri milijarde eura. To joj u dva dosadašnja pokušaja već nije uspjelo. Premijer se, dakle, slaže s pisanjem štampe u inostranstvu. Ali, onda nešto ne štima. S premijerom se ne slaže njegov ministar finansija **Janez Šušteršič**, koji smatra da Slovenija sama, bez strane pomoći, može izaći na kraj s krizom. Kao argument navodi činjenicu da se već izvode određene mjere i pripremaju nove, koje trebaju doprinijeti konsolidaciji javnih finansija i jačanju Slovenije. Ministar se zato složio s generalnim sekretarom Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj **Anhelom Gurijom**, koji je prilikom posjete zemlji rekao da Sloveniji ne prijeti bankrot, ali pod uslovom da provede sve potrebne reforme. U tom smislu je Šušteršič naglasio da je već pripremljen paket zakona iz oblasti upravljanja državnom imovinom, penzionog sistema i tržišta rada, kao i paket mjera za podsticaj privredne aktivnosti i povećanje konkurentnosti privrede. Neslaganje ministra s premijerom je pomalo čudno ukoliko se Janšine najave ne shvate kao droga za domaću upotrebu. Natjerati opoziciju u parlamentu na brzo usvajanje pomenutih

Izlazak Slovenije iz krize ne zavisi samo od nje i od prodaje obveznica, već i od izlaska iz krize njenog najvećeg trgovinskog partnera Njemačke i drugih tržišta. Slovenija će za izlazak iz krize morati prodati i svoje najplodonosnije firme u kojima država ima učešće, kao što su Mercator, Nova Ljubljanska banka, Triglav osiguranje...

zakona. Protiv tih istih zakona i mjera bila je Janšina stranka u vrijeme dok je predvodila opoziciju. Sve dok nije došla na vlast upravo na tom protivljenju. Da su usvojeni prije nekoliko godina, Slovenija možda ne bi bila u poziciji da svjetski mediji iznose argumente o tome da je pred bankrotom. Možda, jer u krizi nije samo Slovenija, a njen izlazak iz krize nije ovisan samo od nje i od prodaje obveznica, već i od izlaska iz krize njenog najvećeg trgovinskog partnera Njemačke i drugih tržišta. Slovenija će za izlazak iz krize morati prodati i svoje najplodonosnije firme u kojima država ima učešće, kao što su Mercator, Nova Ljubljanska banka, Triglav osiguranje... Globalizacija i međuovisnost su učinili svoje. I u dobru i u zlu. Ono dobro je kratko trajalo. Iz onog lošeg će se, po logici, stvari prve izvući najrazvijenije države svijeta, kao, na primjer, SAD sa svojih 16.000 milijardi dolara duga. Za sudbinu Slovenije zabrinute su i zemlje u regionu zapadnog Balkana. Hrvatska je zabrinuta za sudbinu svog izvoza u deželu. Zabrinute su sve zemlje u regionu u kojima su slovenski kapital i preduzeća kroz obimne investicije tražili jeftinu radnu snagu i tržište nekada donosili nova radna mjesta, a sada unose i krizu. Ponovalo se potvrdila teza Pokreta nesvrstanih, prvi put promovisana na Drugom samitu u Kairu, nazvanom Ekonomski samit, da nema razvoja najrazvijenijih zemalja bez bržeg razvoja nerazvijenih, nazvanih i "trećim svijetom". Zanimarivanje te mudrosti je i dovelo do sveopšte krize, jer i ono što proizvedu razvijeni nemaju kome prodati. A danas je i EU podijeljena na razvijeni sjever i siromašni jug.

Što bi trebalo znati prije odluke u ulasku u Evropsku uniju

Što bi trebalo znati prije odluke o ulasku u Evropsku uniju

Direktive, uredbе, aquis communitare, Savjet EU, poglavlja, screening, ...Koliko građana Crne Gore, ali i većine država koje pretenduju da postanu članice EU ili onih koji su u EU, razumiju ili poznaju ovu terminologiju?

Suštinski, za život su bitna potpuno druga pitanja od poznavanja uglavnom nezaobilaznih birokratskih termina, kao ona o uslovima rada u EU, cijenama, veličini voća, vozačkim dozvolama, školama, ... Zbog toga Evropski puls objavljuje odgovore na pitanja bitna za svakodnevni život, a koja bi građanima Crne Gore trebala da približe Uniju.

Koliko je službenika zapošljeno u institucijama EU i koliko oni koštaju?

U glavnim institucijama EU (Evropska komisija sa osobljem u kancelarijama širom svijeta i 20 specijalizovanih agencija, Evropski parlament i Savjet ministara) radi oko 47 500 službenika. Iako je uvriježeno mišljenje da na administraciju odlazi znatan dio budžeta EU-a, činjenica je da administrativni troškovi iznose svega oko 6% ukupnog evropskog budžeta, što je u 2010. iznosilo oko 7,9 milijardi eura. Poređenja radi, to je samo oko četiri puta manje od broja državnih službenika zapošljenih u državnim organima Crne Gore.

Evropskom pravobranioocu najviše se obraćaju Nijemci i Španci koji su poslali gotovo trećinu (27%) od ukupnog broja pritužbi na rad institucija EU. U 2010. Evropski pravobranilac je primio 2667 pritužbi, a godinu dana ranije 3098. Trećina pritužbi odnosi se na netransparentnost evropske administracije, uključujući to što nijesu poslale tražene informacija ili dokumenata, dok se ostatak odnosi na probleme s ugovorima, pozive za slanje ponuda, diskriminaciju ili zloupotrebu ovlašćenja

Kome se građani EU mogu obratiti ukoliko nijesu zadovoljni radom institucija EU?

Evropski pravobranilac je adresa na koju se građani Evropske unije trebaju obratiti ukoliko imaju problema s evropskom administracijom (ali ne i nacionalnom – za ove su pritužbe zadužene institucije na nacionalnom nivou) i institucijama EU. Evropski pravobranilac se bavi propustima, greškama, kašnjenjem, diskriminacijom ili zloupotrebom ovlašćenja institucija EU. Prigovor na rad EU institucija ulaze se nakon odgovora dobijenog od nadležnih institucija, u roku od dvije godine od spornog događaja. Pritužba se podnosi slanjem pisma pravobranioocu na bilo kojem službenom jeziku EU, preko zastupnika u Evropskom parlamentu ili putem internet obrasca. Pritužba mora biti riješena u roku od godine dana od dana primijema. Pravobranilac obavještava podnosica pritužbe o rezultatima istrage.

U 2010, iznos službene EU pomoći je dosegao rekordnih 54,8 milijarde eura, što je potvrdilo status najvećeg svjetskog davaoca pomoći

Ko zastupa države članice u međunarodnim odnosima i ko odlučuje o vojno-bezbjedonosnim pitanjima?

Ulaskom u EU države članice se ne odriču svoje nezvisne spoljne politike, diplomatskih struktura i institucija. No, pojedine situacije na međunarodnoj sceni – primjera radi, gruba kršenja ljudskih prava, zahtijevaju da EU pokaže svoj „jedinstveni glas“. Zato je Lisabonskim ugovorom uspostavljena funkcija Visokog predstavnika za vanjske poslove i bezbjednost koji na temelju jednoglasne odluke svih 27 nacionalnih vlada kasnije zastupa EU u pojedinim spoljnopolitičkim situacijama. Na funkciju visoke predstavnice za vanjske poslove Evropsko Savjet je imenovalo **Catherine Ashton**. Visoki predstavnik je zadužen i za Evropsku službu vanjskih poslova (eng. European External Action Service, EEAS) koju čine funkcioneri Savjeta ministara, Evropske komisije i nacionalnih diplomatskih službi. Vojne strukture ostaju u rukama nacionalnih vlasti, ali članice EU mogu staviti na raspolaganje svoje civilne i vojne resurse u slučaju zajedničkih bezbjedonosnih i obrambenih operacija. Učestvovanje u tim operacijama je dobrovoljno.

Kako se finansira Evropska unija i koliko košta punopravno članstvo u EU?

U početku je proračun EU isključivo zavisio od finansijskih doprinosa država članica. Nakon odluke koja je donesena 1970. finansijski doprinosi država članica zamijenjeni su tzv. vlastitim izvorima koji danas čine 99% prihoda EU-a. Riječ je o doprinosu država članica koji iznosi 1,23% njihovog BDP-a, 1,4% njihovog PDV-a i sredstvima prikupljenim od carina na uvoz roba iz zemalja koje nisu članice EU-a, te od davanja na šećer. Ostali izvori prihoda su porezi na dohodak zaposlenih u institucijama EU, doprinosi država izvan EU koje plaćaju učestvovanje u određenim programima EU, te razne vrste novčanih kazni određene zbog kršenja pravila tržišnog natjecanja.

Mogu li male države članice uticati na donošenje odluka u EU?

Često se govori da male države treba da prihvate odluke i autoritet velikih država u EU. No, u Savjetu ministara svaka država uči na donošenje odluka o propisima EU. Iako je broj glasova kojim određena država raspolaze pri glasanju kvalifikovanom većinom u Savjetu proporcionalan njenom broju stanovnika (veće države članice imaju veći broj glasova u odnosu na manje), ako se u obzir uzme broj glasova po broju stanovnika, male države članice bolje stoje od velikih. Takođe, pravila donošenja odluka u Savjetu EU osiguravaju da samo glasovi velikih odlučuju. Naime, za usvajanje određene odluke kvalifikovanom većinom potrebno je da osim 74% ukupnih glasova u Savjetu (255 od 345) svoj glas „za“ da i polovina svih država članica koje moraju predstavljati barem 62% stanovništva EU-a. Stoga, bez obzira na resurse i broj stanovnika, glas svake članice je bitan i utiče na donošenje i promjene EU zakona.

Izvor (publikacija "101 pitanje o uticaju EU na živote građana", zvanični sajt Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Hrvatske-www.mvpei.hr)

Nacionalni izvještaj o razvoju po mjeri čovjeka

U Podgorici je 27. jula održana prezentacija i diskusija radne verzije Nacionalnog izvještaja o razvoju po mjeri čovjeka na temu ljudskog kapitala Crne Gore, koju je organizovao UNDP Crne Gore. Da li su ljudi najveće bogatstvo Crne Gore? Što treba uraditi danas da bi imali ljudski kapital za Crnu Goru kakva ona treba sutra da postane? To su bila neka od ključnih pitanja o kojima se govorilo. Izvještaj zagovara tezu da se ljudski kapital ne može povećati samo povećanjem finansijskih sredstava za obrazovanje i zdravstvo, već da je neophodno međusektorsko djelovanje i usaglašavanje u sektorima obrazovanja, zapošljavanja, zdravstva, ali i drugim, kako bi se povećao efekat investiranja u ljudski kapital. Prisutnima se obratio **Rastislav Vrbenski**, stalni koordinator Sistema UN i stalni predstavnik UNDP-a u Crnoj Gori, nakon čega je uslijedilo obraćanje **Božene Jelušić**, glavne autorke Izvještaja, koja se osvrnula na obrazovanje, zdravlje i društveni kapital, dok je **Dragana Radević** govorila o ljudskom kapitalu Crne Gore sa aspekta tržišta rada i zadovoljstva poslom. Takođe, **Duška Pejović**, novinarka Atlas televizije, je prisutnima prikazala odlomke iz serijala „Ja imam stav“ koji je rađen kao televizijski aspekt Izvještaja. Prilikom da iznesu svoje mišljenje o ovoj temi imali su predstavnici državnih institucija, resornih ministarstava, univerziteta, Skupštine, civilnog društva, NVO, međunarodnih organizacija, kao i nezavisni intelektualci. Prezentaciji i diskusiji Izvještaja ispred CGO-a prisustvovala je **Željka Četković**, saradnica na programima.

Antikorupcijska mreža studenata

U periodu od 27. do 30. jula u Plovidu, u Bugarskoj, održan je regionalni sastanak Anti-korupcijske studentske mreže jugoistočne Evrope čiji su članovi iz Albanije, Srbije, Ukrajine, Hrvatske, Crne Gore, Moldavije. Sastanku su prisustvovali i stručnjaci iz oblasti društvenih nauka koji su pomagali učesnicima u procesu oblikovanja metodologije za primjenu studije korupcije u visokom obrazovanju. Glavni cilj okupljanja mreže učesnika je da razviju zajedničku metodologiju i upitnik i da se saglase o vremenskom okviru i datumu za primjenu zajedničke studije na jeseni. Prvog dana zajedničkog rada učesnici iz Crne Gore su održali kratku prezentaciju ostalim članovima mreže, detaljno objašnjavajući dosadašnje aktivnosti, s posebnim osvrtom na projekat *Korupcija u obrazovanju*, i stavove studenata koji su obrađeni u okviru istoimenog istraživanja. U Crnoj Gori, CEMI i CGO realizuju projekat u saradnji sa studentskim organizacijama čiji je cilj smanjenje koruptivnih radnji na Univerzitetu Crne Gore. Ovaj projekat će se posebno baviti: podmićivanje profesora, tržištem plagijata, trgovinom diplomama, varanjem na ispitima, kao i definisanjem mjera za suzbijanje ovih radnji. Ispred CGO-a učestvovala je **Danilo Ajković**, a ispred CEMI-ja **Ivana Bogojević**.

CGO i fondacija Friedrich Ebert raspisuju OGLAS za polaznike XX generacije ŠKOLE DEMOKRATIJE

- škole za izučavanje demokratije od teorije do prakse -

Školu čini 5 modula u ukupnom trajanju od četiri mjeseca. Nastava će se izvoditi jednom do dva puta nedjeljno, u trajanju od dva sata. Sve troškove pokriva fondacija Friedrich Ebert i Centar za građansko obrazovanje, uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa. Nakon završene Škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje. Pravo učešća imaju kandidati koji žele da doprinesu razvoju demokratije i građanskog društva u Crnoj Gori. Kandidati su dobrodošli bez obzira na godine, pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija, nevladinih organizacija i svi oni koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma. Program Škole demokratije osmišljen je na način da pruži šire razumijevanje ideje demokratije i načina na koji se ta ideja primjenjuje u različitim društvenim sferama. Voditelj škole je prof. dr Radovan Radonjić, a uz njega sa polaznicima će raditi ugledni domaći i strani predavači. **Zainteresovani kandidati mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do 15. septembra 2012.** na adresu: Centar za građansko obrazovanje, (za "Školu demokratije"), Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica, Tel/Fax: 020 / 665 112, E-mail: info@cgo-ccce.org

Prijem volontera – jesenji ciklus 2012 Mlad/a si i želiš da...

Naučiš kako funkcionise jedna od najuspješnijih nevladinih organizacija u Crnoj Gori
Pomogneš nam svojim idejama i kreativnošću
Doživiš ljepotu volonterskog rada
Razviješ svoje samopouzdanje i svoje sposobnosti
Stekneš nove prijatelje, upoznaš druge zemlje i drugačije kulture
Naučiš što znači timski rad
Pomogneš u projektima za dobro zajednice u kojoj živimo
Stekneš iskustvo koje će ti sigurno pomoći pri odabiru budućeg zanimanja

...Ukratko - radiš, učiš, družiš se, mijenjas sebe i svijet oko sebe!

Zvuči primamljivo, zar ne?

Ako se slažeš, a imaš slobodnog vremena, motivacije za rad i želju da svoju energiju posvetiš društvenom aktivizmu, pozivamo te da nam se pridružiš i postaneš naš/a volonter/ka. Na kraju volonterskog staža, koji se odvija kroz naše programe Demokracija, Ljudska prava, Evropske integracije i Aktivno građanstvo, dobijaš sertifikat i mogućnost daljeg usavršavanja u Centru za građansko obrazovanje!

Prijavu (biografija+motivaciono pismo) možete slati
na info@cgo-cce.org najkasnije do 20.septembra 2012.

Centar za građansko obrazovanje (CGO) raspisuje OGLAS za polaznike XV generacije ŠKOLE ZA LJUDSKA PRAVA

- škole za izučavanje ljudskih prava od teorije do prakse -

Školu čini 3 modula u ukupnom, ali intezivnom, trajanju od nedjelju dana tokom kojih se kroz brojna predavanja, radionice, projekcije filmova i forum teatar uči i diskutuje o različitim temama iz oblasti ljudskih prava. Sve troškove Škole pokriva CGO, uz podršku norveškog Ministarstva inostranih poslova, kroz regionalni projekat obrazovanja o ljudskim pravima na zapadnom Balkanu, a uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa. Škola ljudskih prava pruža široko teorijsko i praktično znanje o konceptu ljudskih prava, afirmiše kulturu ljudskih prava, inspirišući i motivišući ljude da se zalažu za svoja prava, kao i za prava onih koji nijesu u mogućnosti da to urade sami i osnažuje ih da imaju direktniji uticaj u društvu u budućnosti. Krajem februara 2010. CGO je uključen kao ravnopravni projektni partner u regionalni Program edukacije za ljudska prava za aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu, koji teče od 2000. uz podršku norveškog Ministarstva inostranih poslova i u saradnji na Norveškim helsinškim komitetom za ljudska prava. Ulazak u ovu vrstu partnerstva podrazumijevao je izvjesnu preformulaciju koncepcije i organizacije dosadašnjeg programa, strukture učesnika, kao i uvođenje većeg broja interaktivnih časova nego je to do sada bio slučaj. Shodno tome, na oglas za Školu ljudskih prava XV generacije se mogu prijaviti svi zainteresovani kandidati/kinje uzrasta od 16 do 19 godina bez obzira na pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja uz naznaku da prednost imaju aktivisti podmlatka političkih partija, nevladinih organizacija, mladi lideri/ke, volonteri/ke i pojedinci/ke koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma. Sa polaznicima će raditi stručni predavači koji će kroz prezentacije, radionice, projekcije filmova i forum teatar obraditi širok spektar tema iz oblasti ljudskih prava. Nakon završene Škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje. Ukoliko želite da saznate, da čujete druge, da razumijete različite, a otvoreni ste, hrabri, stalo vam je do sredine u kojoj živite i hoćete da doprinesete razvoju kulture ljudskih prava u Crnoj Gori nova Škola ljudskih prava je izbor za vas! **Zainteresovani kandidati/kinje mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do 25. septembra 2012**, na adresu: Centar za građansko obrazovanje, (za "Školu ljudskih prava"), Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica, Tel/Fax: 020 / 665 112, E-mail: info@cgo-cce.org

Training in Germany for Networking projects of Youth in Action

TICTAC in Germany – Multilateral Training Course to support quality in Training & Networking projects of Youth in Action aim is to develop participants' competences for implementing Action 4.3 / 3.1 projects, as support measures in an organization's long term strategy. The training takes place in Germany, from 2 to 8 February 2012. It is open to 30 participants from Croatia, Czech Republic, Estonia, France, Germany, Hungary, Iceland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Poland, Portugal, Romania, Sweden, Switzerland, Turkey, United Kingdom and Eastern Europe and Caucasus & South-East Europe. The specific objectives of the course are:

- * to promote the YiA Programme as an Educational Tool;
- * to explore the YiA Programme with a special focus on the aims of Action 4.3 / 3.1 and its activities;
- * to understand the role of Action 4.3/ 3.1 projects within a long term strategy;
- * to simulate the first steps of organising an Action 4.3 / 3.1 project within an international team;
- * to develop participant's competences in planning Non Formal Education and Intercultural Learning Processes;
- * to promote Youth Participation and European Citizenship as key elements when designing a YiA Project.

The training course is designed for youth workers and youth leaders, who have experienced an international event/activity before (not necessarily a project under the Youth in Action programme), have at least basic knowledge in the Youth in Action programme, are newcomers in Training and Networking projects (Action 4.3/3.1) of Youth in Action or have limited experience and are motivated to learn about and make use of these Actions as a tool for creating or strengthening international partnerships and working on quality in their international Youth in Action projects, have the support of an organisation to attend the TICTAC course and are in the position to implement Action 4.3/3.1 training and networking projects in their organisation,

- * are minimum 18 years old,
- * are able to use English as a working language in order to establish effective communication during group-work and sessions. A low level of English will limit your learning opportunities.

This project is financed by the Youth in Action Programme. Being selected for this course, all costs (accommodation, travel, visa, etc.) relevant to participation in the course will be covered by the NAs or SALTO involved in this project – except a participation fee which varies from call to call and country to country. Please contact your NA to learn more about the financial details, and how to arrange the booking of your travel tickets and the reimbursement of your travel expenses.

Deadline for applications: 18 November 2012. Read more: <http://www.salto-youth.net/tools/european-training-calendar/application-procedure/2732/>

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)
EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.
Urednik: Vladan Žugić
Uredivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, dr Vladimir Pavićević, Damir Nikočević, Petar Đukanović
Prevod i lektura: CGO
Art direktor: Ilija Perić
Ilustratorica: Dragana Koprivica
Produkcija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/1
Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327
ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti svakog posljednjeg petka u mjesecu na sajtu www.cgo-cce.org